

Додаток №5
до протоколу №6-5/ГР

Про поточний стан справ та перспективи розвитку атомної енергетики України

Позиція Асоціації «Український ядерний форум»

Вітчизняна енергосистема потребує будівництва нових атомних енергоблоків, заявив заступник міністра енергетики України Юрій Бойко під час панельної дискусії «Атомна енергетика: майбутнє галузі», яка відбулася 17 лютого 2021 року в рамках Всеукраїнського форуму «Україна 30. Платіжка». Він також наголосив: *«Якщо ми говоримо про Енергоатом, то хочу вас запевнити, що ця компанія та атомне виробництво електричної енергії було і залишиться стратегічним напрямком, який буде отримувати державну підтримку в тому числі з боку Міністерства енергетики. Нехай навіть останнім часом змінився орган управління Енергоатома, компанія перейшла під управління Кабінету Міністрів. Проте Міністерство енергетики залишається тим органом, який формує власну політику в енергетичному секторі, в тому числі в його ядерному сегменті. Атомна енергетика - це дуже екологічний спосіб виробництва електроенергії. Не можна не брати до уваги той факт, що на сьогодні це більш ніж половина вироблення електричної енергії в Україні».*

Здавалось би все добре, але головною проблемою останнього часу є саме відсутність сталої політики міністерства, щодо розвитку атомно-промислового комплексу України. Тільки після появи двох указів Президента ситуація зрушила в бік пошуку рішень проблем АПК, а їх накопичилось чимало.

Невизначеність галузевої політики щодо розвитку ядерної енергетики України, уранового виробництва, питань нового будівництва та впровадження нових ядерних технологій призводить до важких наслідків. Маємо приклад поспішного введення нової моделі енергоринку – незбалансованого та спотвореного нерівністю прав учасників на ньому, що привело до боргової та енергетичної кризи. При цьому найбільше постраждала від цього саме ядерна енергетика, найбільший виробник електроенергії став найбільшим боржником. Саме Енергоатом опинився заручником прорахунків у процесі впровадження нових правил ринку електричної енергії. Міненерго визнає, що сума заборгованості перед НАЕК, завелика навіть для такого потужного підприємства, яким є Енергоатом. При цьому вирішення проблеми боргів Енергоатома (випуск облігацій або внесення до статутного фонду корпорації) не вирішують проблеми боргів самого Енергоатома перед підприємствами галузі. Про це йдеться в колективному листі до міністерства та Уряду (АТ «Турбоатом», Харківський «Енергопроект», НВП «Радій», НВО «Імпульс» та інші). Уряд просять сприяти виконанню настанови НКРЕКП від 16 січня 2021 року, відповідно до якої ДП «Гарантований покупець» щонайменше 50% коштів, які він отримує від НЕК «Укренерго» в рамках кредитів, наданих банками під гарантії держави, має направити на погашення заборгованості перед НАЕК «Енергоатом». Наразі йдеться про суму не менше 5,1 млрд грн (із загального боргу 24 млрд грн), завдяки чому Енергоатом зможе частково розрахуватися з підприємствами, продукція та послуги яких є критично важливими для функціонування атомної генерації. Відтак вони зможуть своєчасно виплатити заробітну плату своїм працівникам, сплатити податки та не зупиняти виробничу діяльність.

Ринок електроенергії в Україні має бути конкурентним для всіх суб'єктів ринку без виключення та обмежень. Ліквідація перехресного субсидіювання в енергетиці, основний тягар якого покладено на НАЕК «Енергоатом» та перехід на фінансову модель ПСО є першочерговим завданням. Експерти переконані, що діючий механізм ПСО несе також значні ризики для належного фінансування безпечної роботи українських АЕС. Чинна модель ПСО діє до 1 квітня, тож часу обмаль, щоб Міненерго запропонувало Уряду умови переходу на фінансову модель ПСО, а Верховна Рада має розглянути й ухвалити зміни до Закону «Про ринок електричної енергії», щоб український енергоринок запрацював належним чином. *Для довідки:* Енергоатом є єдиним платником внесків до Фонду зняття з експлуатації АЕС, а це 785 млн грн на рік; Енергоатом є також основним наповнювачем Фонду поводження з РАВ, який є складовою частиною держбюджету України. Держава досі не забезпечила належний розмір відрахувань і захист від інфляції коштів на рахунках цих фондів.

Європарламент також вважає ринок електроенергії в Україні неконкурентоспроможним, й закликає завершити реформи, перш за все відмінити крос-субсидування та посилити незалежність оператора системи передачі НЕК «Укренерго». Секретаріат ЄЕС наполягає, що такі рішення дозволять продовжити синхронізацію Об'єднаної енергосистеми України з європейською енергетичною мережею ENTSO-E.

Було б дуже добре, якби в Уряді дослухались рекомендацій Міжнародного енергетичного агентства (ІЕА) у звіті «Атомна енергетика в чистих енергетичних системах»: *«Вкрай важливо, щоб країни, які зберегли можливість використання ядерної енергії, реформували свою політику так, щоб ядерна енергетика могла конкурувати на рівних умовах і усувати перешкоди для інвестицій в продовження експлуатації і в нові потужності. Найважливішим напрямком політики повинно бути створення ринків електроенергії таким чином, щоб атрибути чистої енергії та енергетичної безпеки ядерної енергетики були оцінені належним чином».*

Висновки: Від Міненерго очікують чіткої позиції щодо перспектив розвитку атомної енергетики в Україні, програми будівництва нових атомних потужностей для заміщення енергоблоків, які будуть виведені з експлуатації (перевіркою стане добудова 3-го та 4-го енергоблоків Хмельницької АЕС). Але головним оперативним завданням Міненерго мають бути:

1. Надати пропозиції Уряду щодо найскорішого *вирішення проблеми боргів на ринку електричної енергії*
2. Запропонувати Уряду прийнятну схему *переходу на фінансову модель ПСО* та підготувати відповідні пропозиції змін до Закону «Про ринок електричної енергії»